

Format de citation

Hlaváček, Ivan: Rezension über: Sabine Wefers, Das Primat der Außenpolitik. Das politische System des Reichs im 15. Jahrhundert, Berlin: Duncker-Humblot, 2013, in: Český časopis historický, 2015, 2, S. 569-570, DOI: 10.15463/rec.1189737650

český
časopis
historický

copyright

Cet article peut être téléchargé et/ou imprimé à des fins privées.
Toute autre reproduction ou représentation, intégrale ou substantielle de son contenu, doit faire l'objet d'une autorisation (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

znamným pramenem pro tuto problematiku je vedle Zbraslavské kroniky i kronika tak řečeného Dalimila. (Autorovo tvrzení, že dosud byly obě tyto kroniky z hlediska nacionalismu posuzovány izolovaně, je poněkud nepřesné). Nodl se zaměřuje na srovnání obou kronik z hlediska jejich pojetí národa a národního vědomí. Základní rozdíl je již v pojetí národa, který tzv. Dalimil chápe jazykově, zatímco Petr Žitavský teritoriálně. Nodl upozorňuje, že Petr Žitavský na rozdíl od tzv. Dalimila nezmiňuje nacionálně motivované spory mezi českou šlechtou a německým měšťanstvem a mezi českými a německými měšťany v královských městech, naopak podobně jako tzv. Dalimil detailně líčí spory domácí politické reprezentace s panovníkem, a především jeho zahraničními rádci a úředníky. Druhý rozdíl Nodl oprávněně vidí v primární funkci obou děl a jejich odlišné motivaci, obě však reagují na politickou a společenskou situaci. Autor mj. vyslovuje výhrady k závěrům Romana Hecka, pokud jde o národnostní problémy ve Zbraslavské kronice.

Poslední příspěvek sborníku se týká architektury (*Die Baukunst in der Königsaler Chronik: Dichtung und Wahrheit*). Klára Benešová v něm analyzuje zprávy Zbraslavské kroniky týkající se stavby Zbraslavského kláštera a na základě archeologických výzkumů se pokouší rekonstruovat jeho podobu. V souvislosti s tím sleduje také architekturu mateřského kláštera Zbraslavi, kláštera sedleckého, a některých dalších cisterciáckých klášterů.

Díky tématické rozmanitosti a kvalitě zpracování jednotlivých témat zasazuje sborník Zbraslavskou kroniku do širokého historického kontextu a nabízí různé pohledy na tento zásadní pramen – nejen – českých dějin.

Ilona Adamírová

Sabine WEFERS

Das Primat der Außenpolitik.

Das politische System des Reichs

im 15. Jahrhundert (= Historische

Forschungen, Bd. 99)

Berlin, Duncker-Humblot 2013, 243 s,

ISBN 978-3-428-14002-2.

Knize autorky o politickém systému císaře Zikmunda z roku 1989 se dostalo v naší historiografii značné pozornosti (celkem tři vstřícné referáty) a tak otvíráme tuto knihu s pochopitelným zájmem; ostatně i proto, že autorka věnovala této problematice v mezidobí mezi oběma knihami značnou pozornost v řadě rozprav. Nejdůležitější z nich, rozsahem takřka kniha, totiž studie *K teorii zahraniční politiky římsko-německé říše pozdního středověku*,¹ pak tvoří svým způsobem východisko tohoto díla k teorii zahraniční politiky římsko-německé říše pozdního středověku. V něm král–císař jako konkrétní osoba ustupuje do pozadí. Východiskem je sice vláda Zikmunda Lucemburského, ale těžiště tkví v poslední třetině 15. století, tedy v druhé polovině vlády Friedricha III. resp. mladého Maxmiliána I. Autorka klade důraz na fungování systému, vtahuje do bezprostředních souvislostí i další nejen dvorské struktury, tedy takové, které mohly mít být jen zprostředkované vliv na utváření zahraniční politiky. A snad lze říci, že se dostalo na všechny podstatné i příležitostné složky politicky aktivní společnosti, i když někdy poněkud zkrátka.

1 Sabine WEFERS, *Zur Theorie auswärtiger Politik des römisch-deutschen Reiches im Spätmittelalter*, in: Dieter Berg – Martin Kintzinger – Pierre Monnet (Hrsg.), *Auswärtige Politik und internationale Beziehungen*, Bochum 2002, s. 259–370.

Tak jen ilustrativně lze konstatovat, že o Jiříkovi z Poděbrad nacházíme jen tři zcela vedlejší zmínky, o Vladislavu II. pak dokonce ani to. České království a Jiříkova mírová aktivita pak dost překvapivě nejsou ani zmíněny, i když z autorčiných výkladů plyne, že český stát do říše vlastně ani nepočítá. Do přediva (*Gewebe*) jejích více či méně jevových struktur byl český stát integrován jako vnějšíkový, mimoříšský element v kontextu stručného hodnocení husitství. Poté, co se autorka zmiňuje o porážkách křížových výprav na české půdě, se dovídáme, že husité, „jinak než Osmané“, *fielen... sehr bald nach ihrem Auftreten ins Reich ein* (s. 197).

Po úvodní stati je kniha rozdělena do čtyř kapitol (které se ovšem dále člení): Struktury a jednající činitelé, Výzvy a odpovědi, Úloha jednajících činitelů a Primát zahraniční politiky. Knihu uzavírá shrnutí, dvacetistránková bibliografie (anglické biografie Jiřího z Poděbrad od O. Odložilíka či F. Heymanna tu nepřicházejí, jen zcela kurzoricky nacházíme německé vydání Palackého Dějin, Šmahelovu Hussitische Revolution, resp. práce Kaminského a Seibta) a třístránkový rejstřík.

Klíčovou kapitolou práce je stodvacetistránková partie o úloze jednotlivých jednajících subjektů. Na prvním místě ovšem figuruje panovník sám. Jeho postavení a jednání je v různých modelových situacích charakterizováno v duchu jakéhosi fiktivního, pozdně středověkého knížecího zrcadla, částečně prostřednictvím nám dobře známého Martina Mayra v kontextu různě se křížících okolností nebo zájmů dynastických a pochopitelně i kolísavé síly momentálního panovníkova postavení. Dalším „hybatelem“ je papež, resp. papežství. Třetím okruhem jsou další mocenská

uskupení, ovšem mimo říšská knížata a města, kterým jsou vyhrazeny další dva oddíly. Ptám se, proč mezi těmi dalšími, zde přicházejícími mocenskými uskupeními, jsou zahrnuty též koncily (nepatřily by spíše bezprostředně po bok papežství?) a královští vyslanci (nenáleželi by po bok panovníka jako jeho exponenti?). Významnou roli přisuzuje autorka právem kurfiřtům, kteří působí nejen vedle krále, ale často místo něho resp. proti němu. Samozřejmě vystupovali s různě akcentovanými a měnícími se vztahy mezi sebou i jindy jako více či méně kompaktní celek. Dále pak jde o města; tu stojí v čele, jen poněkud překvapivě, Worms, za nímž se umístil Norimberk, aby další, tedy některá přední města jako Kolín nad Rýnem, Řezno či Frankfurt, ale také Lindau nebo Štrasburk, přicházela víceméně jen kurzoricky.

Knihu uzavírá „playdoyer“ o významu zahraniční politiky, které autorka sumarizuje do tří oddílů: vnější tlaky a vnitřní, které člení na tlaky shora a zdola. Že je Sabine Wefers žačkou prof. Petera Morawa, je patrné na první pohled (i kdyby mu nevzdávala v úvodu vřelý dík), protože má zálibu ve strukturování a systemizování. Nicméně život a to i zahraniční politika (mluvil bych v této souvislosti spíše o zahraničně politickém jednání, které přes veškeré dlouhodobé tendence a snahy do značné míry záviselo na konkrétní situaci), tyto hranice překračovaly. Je ale třeba si je uvědomovat, aby příslušné kontury vyvstávaly zřetelněji.

Ivan Hlaváček